

JAARRAPPORT OVER DE WERKZAAMHEDEN VAN DE EUROPESE UNIE 2016

Federale Overheidsdienst
Buitenlandse Zaken,
Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking

.be

JAARRAPPORT OVER DE WERKZAAMHEDEN VAN DE EUROPESE UNIE TER ATTENTIE VAN DE WETGEVENDE KAMERS, IN TOEPASSING VAN ARTIKEL 2 VAN DE WET VAN 2 DECEMBER 1957 HOUDENDE GOEDKEURING VAN HET EEG-VERDRAG

INLEIDING

Voor het Europees integratieproject was 2016 een **moeilijk jaar vol crisissen** met als **dieptepunt** de overwinning van de voorstanders van een vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie in het **Brexit** referendum eind juni. Op 19 februari 2016 raakte de Europese Raad het nog eens over een nieuwe regeling voor het Verenigd Koninkrijk in de Europese Unie. Op basis van dit akkoord voerde Premier Cameron campagne voor een verder Brits lidmaatschap. Het akkoord, met onder meer een aantal moeilijke aanpassingen in het vrij verkeer van personen (beperking toegang tot sociale uitkeringen), zou enkel worden uitgevoerd indien de Britse bevolking zich voor een verder Brits lidmaatschap uitsprak. Maar op 23 juni spraken 51.9 procent van de Britse kiezers zich voor een vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie uit. Premier Cameron diende meteen zijn ontslag in en werd op 13 juli opgevolgd door Theresa May, die benadrukte dat Brexit effectief Brexit betekende. Reeds op 29 juni verklaarden de 27 overige lidstaten dat er van onderhandelingen zonder notificatie geen sprake kon zijn. Meteen werd duidelijk dat de Britten niet over een vertrekstrategie beschikten. Een notificatie werd ternauwernood naar 2017 doorgeschoven. Het Verenigd Koninkrijk deed in juli afstand van zijn voorzitterschap van de Raad, voorzien voor de tweede jaarhalf van 2017, maar verder heerste enkel een prangende **onzekerheid en onduidelijkheid**.

De **27 Staats- en Regeringsleiders** hielden op 16 september een informele bijeenkomst te **Bratislava** om zich over de nabije toekomst van het Europees project te buigen. Het is immers belangrijk dat de werking van de instellingen niet tot stilstand komt en dat de Unie van de bezorgdheden van de burger werk maakt om het vertrouwen in het Europees project te herstellen. Er werd een **stappenplan** goedgekeurd dat zich op de **nabije toekomst** concentreerde.

Op 22 maart werd de Unie door een **terroristische aanslag** in Brussel opgeschrikt, later volgden nog aanslagen in Nice en Berlijn. Hierdoor bleven de interne veiligheidsdossiers hoog op de agenda staan. Het Europees Parlement gaf in april groen licht voor de nieuwe richtlijn voor gebruik van passagiersgegevens (Europese PNR) voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van terroristische misdrijven en zware criminaliteit.

Met oog op een **betere bescherming van de Europese buitengrenzen** werd in juni een akkoord over de oprichting van een Europese grens- en kustwacht bereikt. Waar het grensagentschap Frontex in het verleden voornamelijk een coördinerende functie had, kreeg de op te richten bewakingswacht 1.500 grenswachten tot haar beschikking.

De **migratieproblematiek** bleef ook in 2016 de agenda overheersen. Op 18 maart werd een akkoord met **Turkije** afgesloten, dat op 20 maart in werking trad met als doel irreguliere migratie vanuit Turkije naar de Europese Unie te doen stoppen en door legale vormen van hervestiging van vluchtelingen naar de Europese Unie te vervangen. Het akkoord met Turkije bevestigde het Turkse perspectief op visaliberalisering maar koppelde dit aan een strikte voldoening aan alle vereiste technische voorwaarden. Met de uitvoering van dit akkoord werd de irreguliere instroom via Turkije naar Griekenland een halt toegevoerd.

De tenuitvoerlegging van de gemaakte afspraken inzake herplaatsing en hervestiging bleef moeizaam verlopen, er werd nauwelijks voortgang geboekt bij de hervorming van het Gemeenschappelijk Europees Asielsysteem. Een aantal lidstaten bleef op de rem staan, waardoor het **evenwicht tussen solidariteit en verantwoordelijkheid** steeds meer onder druk stond.

Het nemen van maatregelen ter **bevordering van de groei en werkgelegenheid** stond ook in 2016 centraal. De Raad raakte het alvast eens over een verlenging van het in juni 2015 gelanceerde **Europees Fonds voor Strategische Investerings** (EFSI) tot eind 2020 en stemde in met een verhoging van zijn financiële capaciteit tot 500 miljard euro. Het Fonds leverde haar eerste investeringsresultaten op. Een voorstel tot herziening van de **detacheringsrichtlijn** botste op een gele kaart van 11 nationale parlementen. De Commissie oordeelde dat haar tekst niet in strijd met het subsidiariteitsprincipe is, waardoor de onderhandelingen in het najaar konden worden aangevat.

De EU ratificeerde in een versnelde procedure het **klimaatakkoord van Parijs** en droeg mee bij tot een in werking treden van het akkoord in november. Er werd verder begonnen met de vertaling van de Europese engagementen in beleidsmaatregelen.

In 2016 ging heel wat aandacht uit naar de **modernisering van de digitale interne markt**, door de online handel in goederen en diensten voor de gebruikers aantrekkelijker te maken en het scheppen van een transparant en betrouwbaar wetgevend kader. Heel wat concrete maatregelen werden besproken, zoals het aanpakken van praktijken van ongeoorloofde geoblocking, een verordening betreffende de grensoverschrijdende portabiliteit van online-inhoudsdiensten en de openstelling van de 700 MHz-band voor mobiele breedband.

In het handelsdomein ondertekende de EU samen met **Canada een Brede en Economische Handelsovereenkomst, het CETA-akkoord**. Na het verkrijgen van bijkomende verduidelijkingen konden van Belgische zijde de nodige volmachten van alle gefedereerde entiteiten verzameld worden, waarop Minister Reynders op 29 oktober het CETA verdrag namens België heeft ondertekend. De EU ondertekende ook een economisch partnerschapsakkoord met de SADEC en tussentijdse akkoorden met Ghana en Ivoorkust, waardoor deze Afrikaanse partners een bevoorrechte toegang tot de Europese markt krijgen, alsmede een akkoord met Ecuador waardoor dit land tot de reeds ondertekende EU-vrijhandelsakkoord met Peru en Colombia kan toetreden. Op wetgevend vlak heeft de EU in 2016 ook de regels voor de uitvoercontrole op goederen, die voor de doodstraf, foltering of andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing kunnen worden gebruikt, versterkt om te voorkomen dat de EU via haar uitvoer mensenrechtenschendingen in derde landen zou mogelijk maken. In november werd een verordening goedgekeurd om via controle op de handel in mineralen uit conflictgebieden aan de financiering van gewapende groepen een einde te maken.

Op 1 januari 2016 trad de associatie-overeenkomst tussen de **EU en Oekraïne**, gedeeltelijk voorlopig in werking. Er dook echter een belangrijk ratificatieprobleem op. Bij een referendum in Nederland op 6 april 2016 stemde 61 procent van de kiezers tegen de ratificatie. De benodigde opkomstdrempel van 30 procent werd nipt gehaald. Op 15 december namen de Staatshoofden en Regeringsleiders van de 28 lidstaten van de Europese Unie een juridisch bindend besluit aan waarin de tijdens het referendum aan het licht gekomen zorgpunten werden behandeld. Op deze basis zou de Nederlandse regering tot de ratificatie van de overeenkomst kunnen overgaan.

Met oog op de coördinatie en vaststelling van het Belgische standpunt organiseerde de Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) in 2016 zo'n 306 vergaderingen, gaande van de formele coördinatievergaderingen, tot ad hoc en overlegvergaderingen.

De Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) stond ook in 2016 voor de **algemene opvolging en coördinatie van de omzetting van Europese wetgeving door de bevoegde overheden** in ons land in. Algemeen werd een sterke achteruitgang in de omzetting van richtlijnen door de lidstaten vastgesteld. De Belgische omzettingcijfers kenden een gelijkaardige evolutie. In het scorebord van 11 december 2016 overschreed België met een score van 2,3 procent de Europese toegelaten norm van 1 procent. **SOLVIT België** (dat van de DGE deel uitmaakt) behandelde honderdelf dossiers. Zesenzestig zaken betroffen problemen van een Belgische burger of bedrijf in een andere lidstaat, de andere vijfenveertig dossiers handelden over klachten tegen een Belgische overheidsdienst. Bijna negenentachtig (88,9) procent van de problemen werd door bemiddeling van Solvit effectief opgelost.

In 2016 gaf de Europese Unie verdere uitvoering aan de gemeenschappelijke communicatieprioriteiten. Ook in België werd heel wat aandacht besteed aan de communicatie over Europa naar de burger toe. In samenwerking met de Europe Direct informatiecentra en de Vertegenwoordiging van de Commissie in België werd onder het motto "Ons Europa: gisteren, vandaag en morgen" de vijfde editie van de Europadag gevierd. In april en november werden er opnieuw twee pedagogische evenementen gerealiseerd in het Egmontpaleis onder de titel "*Over Europa praten: dat doen we samen*". Vierenvijftig middelbare scholen met in totaal 1.322 deelnemers konden in debat treden en een dialoog aangaan met Minister Didier Reynders. De door de DGE ontwikkelde gloednieuwe app over Europa in 2015, "De Europese Unie op de kaart gezet" werd verder gepromoot tijdens het schooljaar 2015-2016. Dit spel test de kennis van jongeren over de Europese Unie en wordt als educatief hulpmiddel aangewend naast de paperversie van deze zelfklevende puzzel "*Bouw mee aan de Europese Unie*" die tevens werd geactualiseerd eind 2016.

Dit verslag schetst beknopt de voornaamste activiteiten van de Unie in 2016. Voor een meer exhaustief overzicht vormt het verslag van de instellingen zelf wellicht een goed vertrekpunt.

Bernard Hauwen
Directeur-generaal Europese Zaken a.i.
DGE

INHOUDSTAFEL

Inleiding	2
I. Institutioneel Kader van de Unie	5
II. Economische en Financiële Zaken	5
III. Werkgelegenheid en Sociale Zaken	8
IV. Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ)	9
V. Interne Markt, Concurrentievermogen, Industrie, Telecommunicatie, Transport, Toepassing Europees recht door België (Omzetting – SOLVIT – EU Pilot)	11
VI. Klimaat en Energie	15
VII. Landbouw en Visserij, Volksgezondheid en Leefmilieu	16
VIII. Europees Handelsbeleid	18
IX. Externe betrekkingen van de Europese Unie, Ontwikkelingssamenwerking en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB)	20
X. Europa overbrengen	24
Colofon	25

I. Institutioneel Kader van de Unie

Het Verenigd Koninkrijk beslist de Unie te verlaten

Op 19 februari 2016 bereikte de Europese Raad een akkoord over een nieuwe regeling voor het Verenigd Koninkrijk in de Europese Unie. Op basis van dit akkoord voerde de Britse premier Cameron campagne voor een verder Brits lidmaatschap. Het akkoord, met onder meer een aantal moeilijke aanpassingen in het vrij verkeer van personen (beperking toegang tot sociale uitkeringen), zou enkel worden uitgevoerd indien de Britse bevolking zich voor een verder lidmaatschap uitsprak. Maar op 23 juni 2016 sprak een meerderheid van 51,9 procent van de Britten zich uit voor het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie. Het vertrek uit de Unie en het bepalen van de nieuwe relatie met de Europese Unie heeft verstrekkende gevolgen voor ons land op alle gebieden die onder het optreden van de Unie vallen. Premier Cameron diende meteen na het referendum zijn ontslag in en werd op 13 juli opgevolgd door Theresa May, die benadrukte dat Brexit effectief Brexit betekende. De Britse regering kondigde later aan uiterlijk eind maart 2017 de procedure tot terugtrekking, vervat in artikel 50 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, op te starten met een formele kennisgeving van haar voornemen om de Unie te verlaten. Het Verdrag voorziet hiertoe een onderhandelingstermijn van 2 jaar.

Reeds op 29 juni 2016 verklaarden de 27 overige lidstaten dat er van onderhandelingen zonder formele notificatie geen sprake kon zijn en dat de toegang tot de interne markt de aanvaarding van de vier vrijheden vereist. Op 15 december herhaalden de 27 Staats- en Regeringsleiders deze principes en legden een aantal afspraken over de rolverdeling tussen de instellingen bij de onderhandelingen vast. De Commissie zal de onderhandelingen namens de Unie voeren, de Fransman Michel Barnier wordt tot hoofdonderhandelaar aangeduid. Hij zal stelselmatig verslag uitbrengen aan de Europese Raad, de Raad en zijn voorbereidende instanties. Sinds september heeft de Directie-generaal voor Europese Zaken en Coördinatie (DGE) van de FOD Buitenlandse Zaken een reeks sectorale vergaderingen over de gevolgen van de Brexit georganiseerd. Deze vergaderingen hebben toegelaten een eerste inventaris van de vragen die moeten worden geregeld alsook van onze belangen op te stellen.

Interinstitutioneel akkoord «Betere regelgeving»

Op 13 april werd het nieuwe interinstitutionele akkoord over beter wetgeven tussen de drie instellingen ondertekend. Veel aandacht ging vervolgens uit naar de tenuitvoerlegging met in het bijzonder de nieuwe, meer inclusieve aanpak bij de vastlegging van het werkprogramma voor het volgende werkjaar, waarbij de drie instellingen in december een gezamenlijke verklaring ondertekenden. Daarnaast werd gewerkt aan afspraken met betrekking tot informatiedeling bij het onderhandelen van internationale akkoorden, afspraken rond het gebruik van gedelegeerde rechtsakten alsook het opstellen van een gedeelde database met juridische dossiers.

II. Economische en Financiële Zaken

De Economische en Monetaire Unie

In 2015 werden de werkzaamheden voor de verdieping van de Economische en Monetaire Unie (EMU) aangevat op basis van het **Verslag van de vijf Voorzitters**. Wat de eerste fase - "**al doende verdiepen**" (1 juli 2015 – 30 juni 2017) van het verslag betreft, werd in 2016 op twee punten belangrijke vooruitgang geboekt. Zo publiceerde de Raad op 20 september 2016 een aanbeveling waarin de lidstaten

werden opgeroepen **nationale comités voor de productiviteit** op te richten. Daarnaast was er op 19 oktober 2016 de officiële aanstelling van de voorzitter en van de leden van het **Europees Begrotingscomité** dat tot doel heeft het multilaterale begrotingstoezicht in de eurozone te versterken.

Bankenunie

De besprekingen over het voorstel van de Europese Commissie inzake een **Europees depositogarantiestelsel** zoals gepubliceerd in november 2015, werden in 2016 voortgezet. De Raad bereikte in juni overeenstemming over een **routekaart voor de voltooiing van de bankenunie** en stemde in met een **wetgevingspakket met risicobeperkende maatregelen** dat op 23 november 2016 werd gepubliceerd. Daarna werden de besprekingen over de risicodeling voortgezet. Het pakket wijzigt vier bestaande wetgevende maatregelen, bevat een toelichting bij de richtlijn herstel en afwikkeling van banken en verankert meer bepaald de laatste bepalingen van het Basel III-akkoord.

Kapitaalmarkenunie (KMU)

In september besloot de Europese Commissie om een nieuwe mededeling over de KMU te publiceren met de titel "**Versnellen van de hervorming**". Hierin riep ze op tot de snelle voltooiing van de eerste maatregelen die in het Actieplan 2015 zijn voorgesteld. Daarnaast raakten de Raad en het Parlement het begin december eens over de modernisering van de **prospectusrichtlijn**.

Europees semester 2016

Het Europees semester 2016 begon in november 2015 met de publicatie van de jaarlijkse groeianalyse en van een reeks aanbevelingen voor de eurozone. In februari publiceerde de Europese Commissie de verslagen met de analyse van het economische en sociale beleid van elke lidstaat (landenverslagen). Ze stelde vast dat er in **België geen macro-economisch onevenwicht meer** is. In mei stelde de Commissie landenspecifieke aanbevelingen voor de volgende twaalf à achttien maanden voor. De aanbevelingen werden in juni door de Europese Raad goedgekeurd en in juli door de Raad Ecofin aangenomen.

Fiscaliteit

Eind januari stelde de Europese Commissie een **pakket maatregelen tegen belastingontwijking** voor op basis van de vijftien actiepunten van de **OESO** tegen grondslaguitholling en winstverschuiving (**BEPS**). Eind juni hechtte de Raad zijn goedkeuring aan een richtlijn tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijking (**ATAD**) die een rechtstreekse invloed heeft op de werking van de interne markt.

Op 25 oktober formuleerde de Europese Commissie een voorstel (**ATAD 2**) met het oog op maatregelen tegen **hybride mismatches**, dit keer ten aanzien van landen die geen lid zijn van de Europese Unie. Ondanks uitvoerige technische onderhandelingen zijn de lidstaten er nog niet in geslaagd een algemene benadering overeen te komen.

Nadat de Commissie eerst een voorstel inzake een **gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB)** had geformuleerd en dan weer ingetrokken, formuleerde ze op 25 oktober een nieuw voorstel met twee fasen. In de eerste fase zou de

gemeenschappelijke **heffingsgrondslag** in de praktijk worden gerealiseerd (CCTB) en in de tweede fase zou werk worden gemaakt van de **consolidatie** ervan (CCCTB).

Europees Fonds voor strategische investeringen

Het **Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSI)** is de eerste pijler en tevens de financiële arm van het Investeringsplan voor Europa en gaat over financiële aspecten. Het werd in juni 2015 opgericht en leverde goede resultaten op waarbij in december 52% van het totale investeringsstreefcijfer werd gerealiseerd. Om die reden stelde de Commissie op 14 september voor de **looptijd ervan te verlengen tot in 2020** en de **financiële draagkracht op te trekken** van 315 naar **500 miljard euro**. In de tekst werd rekening gehouden met de kritiek inzake de **additionaliteit** en de **geografische dekking** van het Fonds. De Raad Ecofin bereikte een akkoord over de verruiming van het EFSI. Eurostat en Epec publiceerden op 29 oktober ter zake van investeringen "**A Guide to the Statistical Treatment of PPPs**" (Gids voor de statistische behandeling van publiek-private partnerschappen) met de bedoeling de statistische behandeling van publiek-private partnerschappen te verduidelijken.

Meerjarig financieel kader

In september stelde de Commissie een **tussentijdse herziening van het meerjarig financieel kader 2014-2020** voor waarbij vooral de middelen voor **investeringen en migratie** werden verhoogd. In december kwam de Raad tot een akkoord over een gemeenschappelijk standpunt, afgezien van een voorbehoud van Italië dat nog moet worden opgeheven. Het akkoord behelst aanvullende toewijzingen ('top-ups') ten bedrage van 6,009 miljard euro in plaats van 6,334 miljard, het bedrag dat de Commissie oorspronkelijk had voorgesteld. België ondernam heel snel actie om de invloed van de tussentijdse herziening op de financiële bijdrage van de lidstaten zo veel mogelijk te beperken vanwege de begrotingsdruk waarmee tal van lidstaten momenteel te kampen hebben.

Door de herbestemming van de middelen bedraagt het begrotingseffect voor alle lidstaten **5,064 miljard euro** en **voor België ongeveer 58 miljoen euro**, in plaats van 80 miljoen euro zoals vermeld in de oorspronkelijke voorstellen van de Commissie. Er werd ook overeenkomst bereikt over aspecten van **flexibiliteit waarbij de instrumenten verder worden gebruikt met inachtneming van het plafond van het meerjarig financieel kader**. Italië moet zich echter nog achter het standpunt van de Raad scharen, net als het Europees Parlement, de tweede tak van de begrotingsautoriteit.

Begroting 2017

De **begroting 2017** wordt opgesteld in samenhang met de herziening van het meerjarig financieel kader, in die zin dat elementen van deze herziening erin zijn opgenomen, alhoewel daarover apart werd onderhandeld. Op 17 november bereikten de Raad en het Parlement overeenstemming over de **vastleggingen** ten bedrage van **157,858 miljard euro** en de **betalingen** ten bedrage van **134,490 miljard euro** voor het jaar 2017. De Belgische bijdrage aan de begroting 2017 beloopt **2,948 miljard euro**, waardoor we in vergelijking met het oorspronkelijke ontwerp van de begroting 2017 een **marge van 58,49 miljoen euro** overhouden. Deze marge moet volstaan om maatregelen te dekken die nu niet in de begroting zijn opgenomen, maar die er in 2017 bijkomen: 500 miljoen euro voor het Jongerenwerkgelegenheids-

initiatief, 275 miljoen euro voor het Europees Fonds voor duurzame ontwikkeling en een bijdrage aan het Solidariteitsfonds voor de aardbevingen in Italië.

III. Werkgelegenheid en Sociale Zaken

Rechten van werknemers

Op aandringen van enkele gelijkgestemde landen, waaronder België, diende de Commissie in maart haar voorstel in voor een **doelgerichte herziening van richtlijn 96/71 betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers**. Het voorstel heeft tot doel gelijke voorwaarden inzake verloning en concurrentie te waarborgen zowel voor bedrijven die werknemers detacheren als voor de lokale bedrijven in een gastlidstaat. De werkzaamheden in groep over de sociale kwesties worden evenwel bemoeilijkt doordat dit initiatief **politiek gevoelig** ligt. Zo bestaat er een diepe **kloof tussen de lidstaten die een herziening van de detacheringsregels steunen** – waaronder **België** – **teneinde oneerlijke concurrentie te bestrijden en de rechten van de werknemers beter te beschermen**, en een kleine groep lidstaten die zich fel verzetten tegen een herziening van de huidige regels uit angst voor negatieve gevolgen voor hun werknemers die naar het buitenland worden gedetacheerd.

In mei 2016 startten de **nationale parlementen van elf lidstaten** overigens een **gelekaartprocedure** op omdat het voorstel **strijdig zou zijn met het subsidiariteitsbeginsel**. De Commissie reageerde uiteindelijk op 20 juli op die procedure en handhaafde het oorspronkelijke voorstel. De politieke standpunten die in de Raad ten aanzien van de herziening van de richtlijn worden verdedigd, lijken in grote lijnen evenwel gunstig te evolueren sinds de Raad EPSCO van 8 december 2016.

België leverde grote inspanningen ter ondersteuning van de herziening van de detacheringsrichtlijn en besliste om met een groep gelijkgestemde lidstaten tot een eensgezind standpunt te komen op basis van gezamenlijke prioriteiten zoals de toepassing van het sleutelconcept van loon vanaf de eerste dag van detachering of de bestrijding van "brievenbusmaatschappijen" en van misbruiken bij de detachering.

Werkgelegenheidsbeleid

De Europese Commissie hechtte in juni haar goedkeuring aan de **nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa**, die een toelichting bevat van haar visie op het strategische belang van vaardigheden bij de ondersteuning van werkgelegenheid, groei en concurrentievermogen. Het transversale doel van de agenda is bij te dragen aan de versterking van de vaardigheden van de Europese burgers en steun te verlenen voor de ontwikkeling van vaardigheden die op de huidige behoeften van de arbeidsmarkt zijn afgestemd. De Commissie stelt **tien acties** voor die in de komende twee jaar worden opgezet. De ministers die dit initiatief op de Raad EPSCO van oktober verwelkomden, werden net als het Comité voor de werkgelegenheid (EMCO) uitgenodigd voor een gedachtewisseling over dit initiatief. Naar aanleiding hiervan wees België met klem op het belang van 'e-skills', de waardering van informele vaardigheden en het in kaart brengen van toekomstjobs.

Sociale vraagstukken en sociale integratie

Op 2 december 2015 legde de Commissie de zogenaamde **Accessibility Act** voor, een voorstel van richtlijn betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake de toegankelijkheidseisen voor

producten en diensten. Onder het Nederlands en Slovaaks voorzitterschap vonden over dit voorstel maar liefst zestien vergaderingen plaats binnen de Groep sociale vraagstukken. Dit ontwerp van wetgevingshandeling **bepaalt de gemeenschappelijke vereisten betreffende de toegankelijkheid van bepaalde sleutelproducten en -diensten** voor personen met een handicap en heeft tot doel de interne markt te verdiepen en haar potentieel te benutten ten voordele van de bedrijven en burgers met een handicap of een functionele beperking.

Ondanks de inspanningen onder opeenvolgende voorzitterschappen hebben **tal van delegaties de inhoudelijke grondslag van dit initiatief nog niet goedgekeurd**, meer bepaald vanwege de technische aard en het **ruime toepassingsveld** ervan. De grote meerderheid van de lidstaten handhaaft dus een algemeen studievoorbehoud ten aanzien van het voorstel van de Commissie en vraagt dat **bepaalde aspecten die reeds onder een sectorale richtlijn vallen**, zoals vervoer, mediadiensten of audiovisuele diensten, worden **uitgesloten** van het toepassingsveld van het voorstel van richtlijn.

Bovendien stelde de Commissie in maart in een Mededeling over een **Europese pijler van sociale rechten een eerste ontwerp** ter zake voor, al blijven de bedoelingen van de Commissie heel vaag. Het initiatief is duidelijk zeer ruim opgevat en ligt in de lijn van het Verslag van de vijf Voorzitters over de verdieping van de EMU. Het heeft in eerste instantie tot doel de **sociale convergentie binnen de eurozone te vergroten**, met dien verstande dat **ook de lidstaten die geen lid zijn van de eurozone zich vrijwillig bij het initiatief kunnen aansluiten**. Tegelijkertijd hield de Commissie over dit thema een ruime openbare raadpleging die op 31 december 2016 werd afgerond. De resultaten ervan worden meegewogen bij de uitwerking van de pijler, die vermoedelijk begin 2017 wordt voorgesteld.

IV. Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ)

Justitie

Op het vlak van gegevensbescherming, werd dit jaar het **EU-VS "Umbrella" akkoord** ondertekend. Het akkoord, waarover werd onderhandeld sinds 2011, regelt een beschermingskader voor de uitwisseling van persoonsgegevens voor politionele en gerechtelijke doeleinden. Voorts werd gewerkt aan de coördinatie van de EU-positie binnen de Raad van Europa aangaande de herziening van Conventie 108 inzake de bescherming van persoonsgegevens.

Op het vlak van strafrecht, werden meerdere dossiers behandeld. Na een lange impasse, werd een akkoord bereikt over de richtlijn betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt (**PIF-richtlijn**). In het dossier van de oprichting van een **Europees Openbaar Ministerie (EOM)**, werd grote vooruitgang geboekt. Een compromistekst werd zo goed als gefinaliseerd. Wel is duidelijk geworden dat niet alle lidstaten hieraan zullen deelnemen, waardoor de procedure van versterkte samenwerking waarschijnlijk zal gebruikt worden. Doel van het EOM is het aanpakken van criminaliteit die de financiële belangen van de EU schaden.

Er werd een algemene benadering bereikt over een aanpassing van de **terrorismerichtlijn**, met oog op de bestrijding van nieuwe vormen van terrorisme en de dreiging van buitenlandse terroristische strijders. Inzake **e-evidence en encryptie**, die van groot belang zijn inzake de optimalisering van de toelaatbaarheid van digitale bewijzen en onderzoeksmogelijkheden aangaande internet-en

telecommunicatie, werd vooruitgang geboekt over de impact van encryptie op strafrechtelijke procedures.

Op het vlak van burgerlijk recht, werden eveneens meerdere dossiers besproken. Er werd een besluit genomen dat toelating geeft voor een versterkte samenwerking inzake **huwelijksvermogensregisters en geregistreerde internationale partnerschappen**.

Op vlak van **contractenrecht**, heeft de Raad basisprincipes en politieke oriëntaties goedgekeurd met betrekking tot het voorstel van richtlijn inzake het verschaffen van **gegevens met numerieke inhoud**. Daarbij werd richting gegeven aan de toekomstige werkzaamheden. Inzake **familierecht**, zijn de onderhandelingen begonnen over het voorstel van herziening van verordening Brussel II bis.

Interne veiligheid

Na nieuwe aanslagen in Parijs (november 2015), Brussel (maart 2016) en Nice (juli 2016) besliste de Raad dat de uitvoering van maatregelen uit de **Verklaring over de globale EU-aanpak van terrorisme en radicalisering van 12 februari 2015** nog versneld moest worden. Ook de aanslagen op een kerstmarkt in Berlijn (december 2016) tonen de pertinentie van een eenduidig en efficiënt EU-antwoord op de terrorismedreiging.

In 2016 werden heel wat beslissingen genomen in de strijd tegen terrorisme. Op het vlak van **informatie-uitwisseling en interoperabiliteit**, werd in januari binnen Europol het European Counter Terrorism Centre opgericht. Het moet de uitwisseling van informatie en de samenwerking tussen de nationale antiterreurdiensten fors verbeteren. De **Richtlijn PNR (Passenger Name Records)** werd formeel aangenomen in april en voorziet in de oprichting van een Europees register van de gegevens van vliegtuigpassagiers (Passenger Name Records), met als doel het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van terroristische misdrijven en zware criminaliteit. Inzake de **versterking van het Schengenkader** en van de controle aan de buitengrenzen, werd eind 2016 een akkoord gevonden over de aanpassing van de Schengengrenscore. Hierdoor zal iedereen die de Schengenzone betreedt of verlaat (via lucht, zee of land) voortaan systematisch gecheckt worden in alle relevante databanken. Voor wat betreft de **strijd tegen radicalisering op het Internet**, organiseerde de Commissie eind 2016 al de tweede bijeenkomst van het Internet Forum. Eind 2016 werd ook een akkoord gesloten over de aanpassing van de **Vuurwapenrichtlijn**.

Op de informele Top van Bratislava in september werd veel aandacht besteed aan interne veiligheid. In de Verklaring werd opgeroepen tot verdere intensifiëring van de samenwerking en informatie-uitwisseling tussen inlichtingendiensten, het opzetten van ETIAS (EU Travel Information and Authorisation System) en een systematische inspanning tegen radicalisering en voor preventie.

Migratie

2016 werd onder meer gekenmerkt door de implementering van de beslissingen die in het najaar van 2015 waren gesloten inzake **hervestiging en herplaatsing**. In maart 2016 was er ook de **EU-Turkije Verklaring**, die als doel had irreguliere migratie van Turkije naar de EU te doen stoppen en te vervangen door legale wijzen van hervestiging van vluchtelingen (via het 1 op 1 mechanisme). Sindsdien daalden de aankomsten in Griekenland.

In mei werd een aanbeveling van de Raad goedgekeurd om de lidstaten die vanaf de herfst van 2015, naar aanleiding van de ongecontroleerde secundaire migratiestromen, begonnen waren met **grenscontroles aan hun binnengrenzen**, toe te staan deze controles verder te zetten binnen een Europees kader. Deze aanbeveling werd in december met drie maanden verlengd.

In het voorjaar keurde de Raad de uitbreiding goed van het mandaat van Frontex, dat omgevormd werd tot een **Europese Grens- en Kustwacht**. Het voornaamste doel van de Europese grens- en kustwacht is zorgen voor een Europees geïntegreerd beheer van de buitengrenzen. De nieuwe Grens-en Kustwacht trad in oktober al in werking en zal het komende jaar volledig worden ontplooid.

Met het oog op het verder versterken van de buitengrenzen, werden nog andere wetgevende voorstellen gelanceerd. Besprekingen zijn aan de gang. Een akkoord betreffende de oprichting van een **Entry-Exit systeem (EES)** moet worden bereikt met het Europees Parlement vóór juni 2017. Eind 2016 werd ook een voorstel gedaan tot verordening voor het instellen van een **EU Travel Information and Authorisation System (ETIAS)**. Hieromtrent moet in 2017 een akkoord met het parlement gevonden.

Op het vlak van visa werd in het najaar een akkoord gesloten over een **versterkt visumsuspensiemechanisme**.

De Commissie heeft ook meerdere wetgevende voorstellen geformuleerd voor de hervorming van het **Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel**. Over Eurodac kon in december een partiële algemene benadering van de Raad worden vastgesteld, net zoals, op de valreep, ook bij EASO (het Europees Ondersteuningsbureau voor Asielzaken). Eurodac is het informatiesysteem dat werd ingevoerd om de digitale vingerafdrukken van asielzoekers en illegale immigranten te vergelijken, waardoor kan worden vastgesteld welke lidstaat de asielaanvraag moet onderzoeken.

De besprekingen over de omzetting van de procedure- en kwalificatierichtlijnen verordeningen, en de herziening van de opvangrichtlijn, zijn nog aan de gang. De moeilijkste discussie betreft de hervorming van het Dublinsysteem. Er is nog geen overeenstemming tussen lidstaten omtrent het al dan niet aanvaarden van verplichte spreiding van asielzoekers en het vinden van de juiste balans inzake solidariteit. Er werden conclusies goedgekeurd over een **Europees actieplan inzake integratie**.

Vanaf de zomer lag de nadruk op de **externe dimensie van migratie**. Er kwam een nieuw kader betreffende **migratiepartnerschappen** voor landen van herkomst en doorreis. Door bilaterale partnerschappen af te sluiten wil de EU zo snel mogelijk concrete resultaten behalen inzake migratiebeheer en terugkeer, daarbij gebruik makend van alle beleidslijnen en instrumenten waarover zij beschikt. In 2016 werd ingezet op het afsluiten van partnerschappen met Niger, Nigeria, Senegal, Mali en Ethiopië. Deze landen spelen een belangrijke rol, met name voor de route via het centrale Middellandse Zeegebied.

V. Interne Markt, Concurrentievermogen, Industrie, Telecommunicatie, Transport, Toepassing Europees recht door België (Omzetting – SOLVIT – EU Pilot)

V.1 Interne Markt, Concurrentievermogen, Industrie, Telecommunicatie, Transport

De Commissie maakte in oktober 2015 de strategie voor de eengemaakte markt voor goederen en diensten bekend en gaf daarmee aan dat de Europese integratie nog geen onverdeeld succes is, zoals mag blijken uit de aanhoudende belemmeringen of de onjuiste toepassing van tal van bestaande regels, met name in de dienstensector. Een verdere verdieping van de integratie stond in 2016 dan ook opnieuw op de agenda: de deeleconomie werd ontwikkeld en verduidelijkt als nieuw economisch model. Het accent lag daarbij op kmo's en start-ups en meer bepaald op een vlottere toegang tot financiering. Een ander werkpunt was een betere toegang tot de gereguleerde beroepen, hetgeen vorm kreeg met de invoering van de Europese beroepskaart.

Het concurrentievermogen in de Europese Unie was het voorwerp van een permanent onderzoek door de Raad, met name vanuit het oogpunt van het koolstofvrij maken van het vervoer en de ontwikkeling van e-vaardigheden. Daarbij lag de klemtoon op een geïntegreerde aanpak die zowel de traditionele bedrijfssectoren als de kmo's/start-ups omvat, maar ook gericht is op onderwijs (e-skills) en marktgerichte R&D.

Over de plaats van het **industriebeleid** op de Europese agenda was de eensgezindheid zoek. Bij een aantal lidstaten, waaronder België, leefde de vrees dat dit beleid in 2017 geen deel meer zou uitmaken van het werkprogramma van de Commissie, terwijl er sinds de herhaalde oproepen in 2013 eigenlijk niets tastbaars is verwezenlijkt. Zelf is de Commissie van oordeel dat zij een bijdrage levert aan het concurrentievermogen, in het bijzonder in de defensiesector en de ruimtevaartsector, binnen een specifieke context waarin de Europese Unie opnieuw krijgt af te rekenen met een crisis in de staalsector die vergaand werk maakt van het opzetten van waardeketens. Een ander punt op de Europese agenda was het scheppen van een stabiel en voorspelbaar werkklimaat voor energie-intensieve bedrijfstakken.

Om de groei en het concurrentievermogen in Europa te stimuleren maakt de Commissie verder werk van de uitbouw van de **interne markt**. Deze uitbouw kreeg een uitgesproken **digitale** wending toen de Commissie in mei haar goedkeuring hechtte aan de "e-commerce"-strategie. Die is erop gericht consumenten en bedrijven vlotter toegang tot digitale goederen en diensten te verlenen en zo niet alleen de digitale economie aan te wakkeren, maar ook bij te dragen aan de ontwikkeling van netwerken en diensten.

Een van de grootschalige hervormingen die de medewetgevers op stapel hebben gezet, is de hervorming van de regelgeving inzake grensoverschrijdende e-commerce om te komen tot een harmonisering van de regels, de grensoverschrijdende pakketbestellingen door middel van grotere prijstransparantie en regelgevend toezicht van de markt, het voorkomen van ongerechtvaardigde geografische blokkades die de toegang tot websites in andere lidstaten belemmeren of die erin bestaan verschillende prijzen te vragen naargelang van de woonplaats van de klant. Verder werd ook werk gemaakt van een hervorming van de Europese wetgeving inzake auteursrecht met een aantal voorstellen omtrent het grensoverschrijdend gebruik van digitale inhoud (overdraagbaarheid) en de bestrijding van inbreuken op het intellectueel eigendomsrecht. Met een btw-voorstel wilde de Commissie de verkopers van één elektronisch registratie- en betalingssysteem tegemoet komen en een gemeenschappelijke drempel vastleggen voor start-ups. Voor heel wat dossiers die vertraging hadden opgelopen, waren de goede werkcontacten (goede timing) met het Europees Parlement van doorslaggevend belang.

De werkzaamheden op het gebied van **telecommunicatie** waren toegespitst op de bevordering van de coördinatie en het beheer van het radiospectrum (gebruik van de 700 MHz-band voor mobiele diensten), het investeren in supersnelle breedbandnetwerken en de verbetering van het institutioneel kader en de regelgeving (wetboek voor elektronische communicatie). Er staat ook een herziening van de richtlijn audiovisuele mediadiensten op stapel die met name de bevordering van Europese producties tot doel heeft. Ook de privacyrichtlijn wordt herzien, hetgeen een effect zal hebben op de verwerking van persoonsgegevens. Tot slot zal een nieuwe werkgroep van de Raad zich buigen over de vele uitdagingen op het gebied van cyberveiligheid.

Wie Europese digitale economie zegt, zegt ook vrij verkeer van gegevens. Zo wil Europa toewerken naar een nieuwe vrijheid voor gegevens waarop de bescherming van persoonsgegevens niet van toepassing is, met eerbiediging van de openbare orde en veiligheid.

De door België hoog ingeschatte ontwikkeling van **e-skills** is een belangrijk speerpunt dat onder andere een actieplan voor online-overheidsdiensten omvat.

In het digitale dossier, dat vanuit technisch en politiek oogpunt gevoelig ligt, heeft België algemeen gepleit voor een ambitieuze en coherente aanpak met een eenvoudige (vereenvoudigde) regelgeving die future-proof en technologie-neutraal is en geen onnodige lasten voor de bedrijven met zich meebrengt. België zou dus graag waar mogelijk een harmonisering zien en een betere toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning. Ons land vindt vrij verkeer van gegevens essentieel en schaaft zich dan ook achter de integrale ontwikkeling van een digitale interne markt waarin een centrale plaats is weggelegd voor de burger, wiens vertrouwen moet worden versterkt, en voor de bedrijven.

De Raad heeft nogmaals zijn voornemen uitgesproken om werk te maken van een **Europees octrooi met eenheidswerking** als instrument voor groei en werkgelegenheid, en van een eengemaakt octrooigerecht (UPC), waarvan een lokale afdeling in België zal zijn gevestigd.

Wat de **vervoersmarkt** betreft, werden belangrijke dossiers uit de tijd van de Commissie-Barroso in 2016 afgehandeld. Dit was met name het geval voor het vierde spoorwegpakket, dat een technische en een politieke component bevat en sinds eind 2013 op tafel lag. Na bijna twee jaar onderhandelen bereikten de lidstaten in oktober 2015 eindelijk een akkoord in de Raad (algemene oriëntatie). Daarna ging het snel en de onderhandelingsronde met het Europees Parlement werd al in april voltooid. De meest gevoelige punten van de politieke component betroffen het evenwicht tussen de mate en het tempo van de openstelling voor concurrentie waarin de mogelijke voortzetting van een rechtstreekse gunning van openbaredienstcontracten lag besloten, de handhaving van de geïntegreerde structuren (type DB of SNCF) en het vermogen om de eerlijke concurrentie te garanderen of nog de gevolgen voor de kleinere nationale netwerken, ...

Wat het luchtvervoer betreft, bleek een akkoord over het ontwerp van verordening inzake de passagiersrechten niet haalbaar omdat de standpunten van twee lidstaten over de territoriale werkingssfeer van de verordening te ver uit elkaar lagen. Er is nog altijd ongerustheid over de veiligheid en de bescherming van de vervoermiddelen, meer bepaald op het gebied van drones, het gebruik en de bescherming van passagiersgegevens en de concurrentie van externe partners.

V.2 Toepassing Europees recht door België : Omzetting – SOLVIT – EU Pilot

Een efficiënte toepassing van het EU-recht, middels een **tijdige en correcte omzetting** van Europese richtlijnen, is voor de Europese Unie essentieel om haar doelstellingen in de Verdragen te halen. In België is elke overheid binnen haar bevoegdheidsdomein verantwoordelijk voor de omzetting van Europese richtlijnen. De **algemene opvolging en coördinatie** van de omzettingen van de verschillende overheden wordt op administratief niveau verzekerd door de Directie-generaal Europese Zaken (DGE) bij de FOD Buitenlandse Zaken.

Omzettingresultaten: ongunstige evolutie

Op Europees niveau werd in het begin van het jaar een aanmerkelijke achteruitgang vastgesteld in de omzetting van richtlijnen door de lidstaten. België evolueerde in dezelfde trend. Ons land kampte met een omzettingachterstand van 2,8% (of 29 laattijdige richtlijnen) op 12 juni 2016 een duidelijke achteruitgang ten opzichte van november 2015, toen België een omzettingachterstand van 1,1% had. Bij het afsluiten van het scorebord op 11 december 2016 behaalde België dankzij grote inspanningen een score van 2,3% (23 laattijdige richtlijnen). Ondanks de inspanningen werd de toegelaten Europese norm van 1% dus voor het derde semester op rij overschreden. Bovendien dient België nog één richtlijn met een omzettingachterstand van meer dan twee jaar om te zetten. Hiervoor hanteert de Europese Commissie een nultolerantie.

SOLVIT

Het Belgische SOLVIT-centrum maakt deel uit van het bemiddelingsnetwerk dat de Europese Commissie in 2002 heeft ingesteld. Er is een centrum in elke lidstaat. In het kader van de Europese Economische Ruimte (EER) is er ook een centrum in IJsland, Noorwegen en Liechtenstein. SOLVIT heeft tot doel burgers en bedrijven een oplossing aan te reiken ingeval een overheidsinstantie in een andere lidstaat de Europese wetgeving niet correct toepast.

Het Belgische SOLVIT-centrum sloot 2016 af met de afhandeling van 111 dossiers, waarvan 88,9% met een gunstig resultaat. Het centrum behandelde 66 Home-dossiers (een probleem in een andere lidstaat) en 45 Lead-dossiers (een probleem met een overheidsinstantie in België).

EU PILOT

Als de Europese Commissie van mening is dat het EU-recht foutief is omgezet of wordt uitgevoerd, vraagt ze de desbetreffende lidstaat via het EU Pilot-systeem - een informeel en vertrouwelijk online informatie-uitwisselingssysteem - om de wetgeving alsnog juist om te zetten of correct toe te passen. In totaal werden in 2016 eenendertig EU-Pilotdossiers door de Europese Commissie tegenover België geopend. Achtentwintig hiervan zijn nog steeds lopend, twee dossiers werden positief afgesloten en één dossier werd negatief afgesloten (waarvoor een inbreukprocedure wordt verwacht). België slaagt erin om naar schatting 65 tot 70% van het totaal aantal zaken positief af te sluiten en alzo een officiële inbreukprocedure te vermijden.

Acties ondernomen in 2016 om de omzetting praktijken in België te optimaliseren

In de praktijk speelt België tijdens de onderhandelingen vaak een voortrekkersrol, maar bij de omzetting hinkt ons land achterop. Vaak wordt (te) **laat gestart met de redactie van de omzettingsteksten**. Het bevorderen van nauwer contact tussen de onderhandelaars en de toekomstige omzetters is één van de belangrijkste actiepunten ter optimalisering/verbetering van de Belgische omzettingspraktijken. Tijdens de DGE-coördinatievergaderingen wordt de haalbaarheid van de omzettingstermijn besproken en worden de omzettingsactoren gesensibiliseerd. Door een update van de databank Eurtransbel worden ook alle wetgevende ontwerp teksten in een zeer vroeg stadium aan de mogelijk voor omzetting bevoegde departementen gecommuniceerd. Om de dagelijkse werking van alle betrokken instanties te vergemakkelijken, werd een gedetailleerde handleiding over het Belgische omzettingsproces afgewerkt en onder de Voorzitters van Kamer en Senaat, de Voorzitters van alle FOD's en POD's en alle federale en gefedereerde Eurocoördinatoren verspreid.

VI. Klimaat en Energie

De Europese agenda inzake klimaat werd gedomineerd door de opvolging van het mondiale Akkoord van Parijs en de klimaatconferentie te Parijs (COP21). Een van de voornaamste uitdagingen in dit verband was de snelle ratificatie van het akkoord door de EU en haar Lidstaten. Nadat begin september op de G20 Top zowel China als de Verenigde Staten aankondigden dat ze het Akkoord van Parijs zouden bekrachtigen, werd de druk op de EU opgevoerd. Het risico bestond dat het akkoord inwerking zou treden bij de start van de klimaatconferentie van Marrakech (COP22) en dat er besprekingen zouden plaatsvinden over de uitvoering, zonder dat de EU volwaardig zou kunnen deelnemen. Hiertoe riep het Slovaaks voorzitterschap op 30 september een buitengewone Raad Leefmilieu samen. Deze Raad keurde een besluit inzake een versnelde ratificatie namens de EU goed. Nadat het Europees Parlement zijn groen licht had gegeven en ook India op 2 oktober ratificeerde, werd de dubbele drempel bereikt, waardoor het akkoord op 4 november en dus voor de start van COP22 officieel in werking trad.

Los van de focus op de opvolging van het Akkoord van Parijs, werkte de EU ook verder aan haar eigen intern beleid, met name de uitvoering van de Energie-unie en de implementatie van het klimaatluik van het 2030 pakket. Voornaamste evolutie in dit verband in 2016 was **tweeledig**:

1. Behandeling van het voorstel tot herziening van het Europese systeem inzake emissiehandel (ETS). Het Nederlandse Voorzitterschap beperkte zich tot een oriëntatiedebat op de Raad Milieu van juni, het Slovaaks voorzitterschap daarentegen toonde zich echter ambitieuzer en streefde naar een algemene benadering (politiek akkoord) op de Raad Milieu van 19 december. Onenigheid over het uitwerken van een kader inzake "*carbon leakage*", teneinde de Europese industrie op een adequate manier te beschermen, en de fondsen die opgericht werden om de nieuwe Lidstaten te helpen in hun transitie naar moderne en koolstofarme energiesystemen, stond een akkoord binnen de Raad in de weg.

2. Op 20 juli 2016 kwam de Europese Commissie met een voorstel tot verordening inzake de verdeling van de inspanningen voor de non-ETS sectoren (effort sharing verordening). Hierbij krijgen de lidstaten een nationale doelstelling opgelegd voor de

sectoren transport, afval, gebouwen en landbouw. Voor ons land gaat het om een reductiedoelstelling van -35 procent tegen 2030 (ten opzichte van 2005).

De **Europese Raad van maart 2015** hechtte zijn goedkeuring aan de oprichting van een Energie-unie die bestaat uit vijf pijlers: de voorzieningszekerheid versterken, de interne markt voltooiën, de energie-efficiëntie verhogen en de vraag terugdringen, de economie koolstofvrij maken (link met het klimaat) en onderzoek en ontwikkeling bevorderen.

Het wetgevend werk begon in februari met het pakket **gasvoorziening**, waaraan een externe dimensie werd gekoppeld met het oog op een betere voorzieningszekerheid. Er werd slechts beperkte vooruitgang geboekt in dit dossier, waarin de naleving van het acquis van de intergouvernementele leveringsovereenkomsten (IGA) en van de handelsovereenkomsten werd hernomen, evenals de herziening van de richtlijn veiligstelling van de aardgasvoorziening van 2010. Op de Raad Energie van december 2016 werden de werkzaamheden hervat met het oog op een akkoord in het eerste semester van 2017.

In november kwam de Commissie met een element dat essentieel is voor de verwezenlijking van de verbintenissen van de COP 21 en voor de omzetting van de richtsnoeren op energiegebied van de Europese Raad van oktober 2014. Het gaat om een uitgebreid pakket wetgevingsvoorstellen "schone energie" dat tot doel heeft de Europese Unie sneller de overstap te laten maken naar een schoon en gedecentraliseerd systeem van energievoorziening, door energie-efficiëntie en de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen te stimuleren en de deelname van de consumenten te garanderen via een hervorming van de elektriciteitsmarkt.

VII. Landbouw en Visserij, Volksgezondheid en Leefmilieu

Landbouw

De focus lag op de aanhoudende crisis die weegt op de zuivelmarkt, de markt van het varkensvlees en de markt voor fruit en groenten. Er werden nieuwe steunmaatregelen afgekondigd, meer bepaald als tegemoetkoming voor de vrijwillige beperking van de zuivelproductie. Daarnaast heeft de Raad zich ook intensief beraden over internationale handelsvraagstukken, zoals de onderhandelingen met de Mercosur, de uitsluiting van gevoelige landbouwproducten uit het aanbod van de EU of ook nog het TTIP en de vrijwaringsmechanismen. In dit verband heeft de Commissie haar rapport bekendgemaakt over het gecumuleerde effect van de concessies in de vrijhandelsakkoorden en de noodzaak om de gevoelige producten en de voor de EU-landbouw gevoelige markten te beschermen.

De Raad nam het rapport van de Taskforce landbouwmarkten, die in januari 2016 werd opgericht, als leidraad voor zijn werkzaamheden rond de versterking van de onderhandelingspositie van de landbouwers in de voedselproductieketen en de strijd tegen concurrentieverstorende handelspraktijken. Hoewel enige vooruitgang is geboekt, bleef een akkoord over de herziening van de regelgeving inzake biologische landbouw uit. Wat de bijdrage van de landbouw aan de strijd tegen klimaatverandering betreft, vonden gesprekken plaats over de voorstellen inzake een verdeling van de inspanningen en het bodemgebruik en in het bijzonder over de aandacht voor de doelstellingen van de landbouw en de verdeling van de flexibiliteit.

De Raad nam conclusies aan over voedselverlies en -verspilling en over antimicrobiële resistentie. Verder keurde de Raad basisverordeningen goed over diergezondheid,

de gezondheid van planten, zoötechnische regelgeving en officiële controles. Ook werden de werkzaamheden voortgezet met betrekking tot geneesmiddelen en meststoffen. Tot slot werd ook nog een Europees Platform voor dierenwelzijn opgericht.

Visserij

Het meerjarenplan betreffende meerdere soorten voor een duurzaam visserijbeheer in de Baltische zee werd goedgekeurd. Daarnaast werd er overleg gevoerd over het meerjarenplan voor de Noordzee, wat voor België van belang is. Ingevolge de goedkeuring van de verordening over de diepzeesoorten geldt voortaan in het Noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan een vangstverbod op meer dan 800 meter diepte. Voorts werd ook overeenstemming bereikt over een langetermijnplan voor de kabeljauwvangst. Er is zo goed als een vergelijk over de herziening van de verordening inzake technische maatregelen om selectiever vissen te bevorderen. Op het eind van het jaar werd ook nog een akkoord voor 2017 bereikt over de vangstmogelijkheden in de wateren van de EU en daarbij werd ruimschoots rekening gehouden met de Belgische prioriteiten.

Volksgezondheid

Inzake medische hulpmiddelen werd begin juni 2016 onder Nederlands voorzitterschap een finaal compromis tussen Raad en Europees Parlement bereikt. De Raad Gezondheid nam conclusies aan inzake antimicrobiële resistentie (of afgekort AMR), één van de grootste bedreigingen inzake gezondheid. De conclusies bevatten een oproep tot concrete actie, met de vraag aan de Lidstaten tegen midden 2017 een nationaal actieplan (met daarin vervat meetbare doelstellingen) tegen AMR op te stellen, uitgaande van de "one health" benadering - zowel aandacht voor veterinaire als menselijke gezondheid.

Het versterken van het evenwicht in het farmaceutische systeem in de EU en haar lidstaten vormde een tweede belangrijk thema. De Raad Gezondheid nam in juni conclusies aan. Het Nederlands voorzitterschap wenste betreffende het farmaceutisch systeem een juist evenwicht te vinden tussen enerzijds innovatie bevorderen, en anderzijds de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van geneesmiddelen te garanderen.

Tenslotte nam het voorzitterschap conclusies aan waarin een "roadmap voor actie" inzake voedingsproducten werd bekrachtigd. Er werd gewezen op de noodzaak om het voor de consument eenvoudiger te maken gezonde keuzes te maken, door ervoor te zorgen dat voedingsproducten verbeterd worden. De lidstaten werd gevraagd nationale plannen op te stellen, op een intersectorale wijze (betrokkenheid van landbouw, economie, gezondheid, ...). De Commissie zou dit proces moeten ondersteunen door o.a. benchmarks te evalueren en er nieuwe uit te voeren.

De Raad Gezondheid van 8 december debatteerde over de rol van gezondheid in de context van het Europees Semester. Deze discussie kwam eerder aan bod op de Werkgroep Gezondheid op hoog niveau. In de loop der jaren werd een samenwerking tot stand gebracht tussen deze werkgroep en het Sociaal Beschermingscomité. Binnen de Raad bleek overeenstemming over het blijven betrekken van gezondheid in dit proces, mits respect voor nationale bevoegdheden en binnen de huidige structuren.

Leefmilieu

Naast de klimaatdossiers besteedde de Raad Milieu in 2016 aandacht aan de thema's circulaire economie, de handel in wilde diersoorten, duurzaam waterbeheer luchtkwaliteit, biodiversiteit en chemische stoffen. Over het pakket circulaire economie en meer bepaald het actieplan kon de Raad in juni conclusies aannemen om het actieplan van de Commissie te bekrachtigen. Ons land was erg actief in de besprekingen. Gedurende het Nederlandse en Slovaaks voorzitterschap werden de voorstellen inzake de herziening van de afvalwetgeving - het wetgevende luik van het pakket circulaire economie - besproken binnen de Raad, echter zonder concrete vooruitgang.

Met betrekking tot het dossier luchtkwaliteit (NEC), bereikten Raad en EP eind juni 2016 een finaal compromis. Deze wetgeving zal de lidstaten nationale plafonds opleggen voor diverse vervuilende stoffen, te bereiken tegen 2020 en tegen 2030. Deze plafonds moeten samen leiden tot een algemene doelstelling inzake het terugdringen van vroegtijdige overlijdens. Inzake biodiversiteit legde de Commissie in februari 2016 een actieplan inzake de handel in wilde diersoorten op tafel. Het Nederlandse voorzitterschap pikte dit op als een prioritair thema en nam conclusies aan op de Raad Milieu van juni.

Nadat tijdens de informele Raad Milieu in juli 2016 het dossier duurzaam waterbeheer op de agenda stond, nam het voorzitterschap in opvolging hiervan conclusies aan op de Raad Milieu van oktober. De conclusies vormen vooral een signaal aan de Europese Commissie om, met de evaluatie van het huidige beleidskader in het achterhoofd, goed en tijdig na te denken over de parameters van de toekomstige kaderrichtlijn water na 2027. Sinds de laatste conclusies aangaande scheikundige producten, menselijke gezondheid en leefmilieu van 2009 werden talrijke initiatieven op EU- en internationaal vlak opgestart. Het voorzitterschap legde bijgevolg conclusies voor om de stand der dingen te schetsen en ook de Commissie tot een omzetting van de bepalingen van het 7^e Leefmilieuactieplan met betrekking tot chemische stoffen en een Europese strategie voor een niet-giftige leefomgeving aan te zetten.

VIII. Europees Handelsbeleid

Multilateraal

Op multilateraal niveau begon 2016 met de follow-up van de tiende ministeriële conferentie (CM10) van de Wereldhandelsorganisatie. Concreet ging het om de een versoepeling voor de minst ontwikkelde landen van de regels betreffende de preferentiële oorsprong en de preferentiële behandeling ten gunste van hun dienstverleners. De Raad boog zich intussen ook over de post-Nairobi-agenda om een evenwichtige lijst op te stellen van de onderwerpen waarover de inmiddels vierenzestig leden van de WTO het eens moeten raken om op de CM11, die in december 2017 plaatsheeft in Buenos Aires, strengere regels voor de wereldhandel te kunnen vaststellen. Tot nu toe zijn al een aantal mogelijkheden verkend, waaronder het door België ondersteunde onderzoek van de Europese Unie naar de initiatieven voor een verlaging van de visserijsubsidies en een kader voor de elektronische handel.

Plurilateraal

Als sluitstuk van het op 16 december 2015 in Nairobi bereikte akkoord heeft de Raad op 17 juni, namens de Europese Unie, zijn goedkeuring gehecht aan de internationale overeenkomst betreffende de uitbreiding van de handel in informatietechnologieproducten (ITA). Hierdoor zullen voor vijftig landen, waaronder de achtentwintig EU-lidstaten, op termijn meer producten in aanmerking komen voor een afschaffing van de douanerechten dan het aantal producten waarover in het akkoord van 1996 overeenstemming was bereikt. Daarnaast werden het hele jaar, vooral in Genève, verder gesprekken gevoerd over een overeenkomst inzake milieugoederen (EGA) en over een overeenkomst betreffende de handel in diensten (TiSA). Wat de EGA betreft, zijn de partijen zonder akkoord uit elkaar gegaan. België had zich nochtans volledig achter deze overeenkomst geschaard aangezien ze in lijn is met de milieudoelstellingen van ons land. Bovendien had de Europese Unie blijk gegeven van haar betrokkenheid in de persoon van Commissaris Malmström die de functie van medevoorzitter van de Ministeriële vergadering van 4 december 2016 waarnam. Toch leeft bij de partijen de hoop de werkzaamheden te kunnen hervatten in de aanloop naar de CM11. Ook wat TiSA betreft, bleef een akkoord uit, ondanks het tweede herziene aanbod dat de Europese Unie op 17 november 2016 had voorgelegd.

Bilateraal

Wat de bilaterale handelsovereenkomsten betreft, waren de inspanningen van de Europese Unie onder meer gericht op de voortzetting van de onderhandelingen met de Verenigde Staten over het TTIP. Deze onderhandelingen zijn nu opgeschort in afwachting van besprekingen met de nieuwe Amerikaanse regering (hoewel tijdens de vijftiende onderhandelingsronde in oktober een zekere vooruitgang werd geboekt, met name wat de samenwerking op het gebied van sectorspecifieke regelgeving betreft, zijn België en de Europese partners van oordeel dat de onderhandelingen nog niet voldoende zijn gevorderd om de laatste fase te kunnen aanvatten). Daarnaast ging de aandacht uit naar de Mercosur (uitwisseling van aanbiedingen in mei, waarbij rekening werd gehouden met bepaalde defensieve belangen van met name België), naar Japan (hoop op voltooiing van de onderhandelingen in de loop van 2017 na zeventien onderhandelingsronden) en naar de start van de onderhandelingen met Mexico, de Filipijnen en Indonesië.

In september ondertekenden de Europese Unie en haar lidstaten een economische partnerschapsovereenkomst met een aantal landen van de Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika, met name met het oog op het bestendigen van de Europese handelspreferenties die worden toegekend aan bepaalde partners die geen deel uitmaken van de MOL-groep. Eind oktober zijn de Europese Unie en haar lidstaten ook overgegaan tot de ondertekening van het CETA-verdrag met Canada. Wat België betreft, werd de ondertekening van dit dubbel gemengd verdrag (in de Europese en Belgische zin) voorafgegaan door een akkoord op het niveau van het Overlegcomité met betrekking tot een geheel van verklaringen ter verduidelijking van het toepassingsgebied van het Verdrag, de uitvoering ervan en de verschillende stappen voor de ratificatie. Op 11 november ondertekenden de Europese Unie en haar lidstaten het Protocol van toetreding van Ecuador tot de vrijhandelsovereenkomst die de Europese Unie in 2012 afsloot met Colombia en Peru.

Regelgevingskader

Op 22 november 2016 bereikten de Europese Raad en het Europees Parlement een akkoord over een verordening tot instelling van een Europees mechanisme voor zelfcertificering voor verantwoordelijke importeurs van tin, tantaal en wolfram, de overeenkomstige erts, en goud uit conflict- en hoogrisicogebieden. Deze door België

ondersteunde verordening zal in 2021 in werking treden en heeft tot doel een einde te maken aan de financiering van gewapende groepen en aan mensenrechtenschendingen als gevolg van de handel in mineralen uit conflictgebieden. Een andere opmerkelijke ontwikkeling na jaren van onenigheid tussen de lidstaten was dat Coreper de gekwalificeerde meerderheid bereikte die nodig was om op 13 december het onderhandelingsstandpunt van de Raad te formaliseren met betrekking tot een voorstel om de handelsbeschermingsinstrumenten van de Europese Unie te moderniseren. België ondersteunt het onderhandelingsstandpunt van de Raad en verheugt zich erover dat de onderhandelingen met het Europees Parlement eindelijk van start kunnen gaan teneinde de Europese Unie de middelen te geven om oneerlijke handelspraktijken tegen te gaan.

Outreach

In het kader van een intensief politiek en maatschappelijk debat over het handelsbeleid van de Europese Unie heeft de DGE haar inspanningen op het gebied van transparantie en publieke diplomatie verder opgevoerd. De redenen voor deze toename waren het ondersteunend werk voor de minister (met name ter gelegenheid van zijn traditionele ontmoeting met de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling op 22 februari), de talrijke verzoeken van economische actoren en de civiele samenleving, de deelname aan sessies met achtergrondinformatie voor de media of nog de invoering in januari van een leesruimte voor het raadplegen van vertrouwelijke documenten door de betrokken federale en gefedereerde parlementsleden.

IX. Externe betrekkingen van de Europese Unie, Ontwikkelingssamenwerking en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB)

IX.1 Externe betrekkingen

De trieste gebeurtenissen in België van 22 maart hebben er mede voor gezorgd dat het **terrorismedossier** ook in 2016 binnen de externe betrekkingen van de Europese Unie een constant en belangrijk gegeven is gebleven. Dit is evenzeer waar voor het **migratiedossier** dat nadrukkelijk op de agenda is blijven staan van de Raad Buitenlandse Zaken, zowel in de samenstelling van Ministers van Buitenlandse Zaken als in deze van Ministers van Ontwikkelingssamenwerking.

De aandacht voor deze beide thema's vond ook zijn weerslag in de bijzondere aandacht die de Europese Unie besteedde aan het **Nabuurschap** en aan de situatie in **Syrië, Irak en Libië**. In het kader van het Syrische dossier zijn de betrekkingen van de EU met **Rusland** - die al ernstig verslechterd zijn sinds het begin van de Oekraïense crisis - nog achteruit gegaan. Eind 2016 werd, mede ingegeven door het belang van en de behoefte aan een coherente en gecoördineerde aanpak van het migratiedossier, door Hoge Vertegenwoordigster/Vice-Voorzitster Mogherini een gedachtewisseling gelanceerd over de relaties tussen de EU en **Afrika**, mede in het licht van de 5de EU-Afrika Top die in 2017 zal doorgaan.

De interne ontwikkelingen in Turkije hebben ervoor gezorgd dat het jaarlijkse debat over de **uitbreiding** en de door de Raad aan te nemen conclusies op het scherp van de snee is gevoerd. De Raad Algemene Zaken van december is er uiteindelijk niet in geslaagd een algemeen en door alle Lidstaten aanvaard pakket conclusies aan te nemen. In 2016 werden wel met Montenegro 4 onderhandelingshoofdstukken geopend (*in totaal zijn er nu 26 geopend waarvan 2 voorlopig gesloten*), met Servië 2

hoofdstukken (*in totaal 5 geopend waarvan 1 voorlopig gesloten*) en met Turkije 1 hoofdstuk geopend (*in totaal 15 geopend waarvan 1 voorlopig gesloten*). In februari diende Bosnië-Herzegovina officieel zijn aanvraag tot toetreding tot de EU in. In september gaf de Raad de Commissie de opdracht een advies hierover voor te bereiden. Commissaris voor Uitbreiding en Nabuurschapsbeleid, Johannes Hahn, overhandigde in het licht daarvan een omstandige vragenlijst aan de Bosnische autoriteiten.

Met de "EU Global Strategy", waarvan de Europese Raad in juni akte heeft genomen, toonde de EU aan dat het een **mondiale speler** wenst te zijn en dus, behoudens voor het Nabuurschap en de landen vervat in het uitbreidings- en toenaderingsproces, ook grote aandacht heeft voor de **andere regio's van de wereld**. Naast de lancering van het hoger vermelde debat over Afrika, kan in dit verband melding worden gemaakt van de 11de "Asia Europe Meeting (ASEM)" Top (15-16 juli) te Oelan Bator, de "EU ASEAN Foreign Ministers' Meeting" met de landen van Zuid-Oost-Azië (13-14 oktober) en de ontmoeting tussen de EU en de landen van Centraal- en Latijns-Amerika en de Caraïben te Santo Domingo (25-26 oktober). Er was ook een bijeenkomst met de "Gulf Cooperation Council" en topontmoetingen met India, China en Canada.

Op **institutioneel vlak** werd deze mondiale aandacht van de EU vertaald in de ondertekening van Kaderovereenkomsten met Nieuw-Zeeland (5 oktober), Canada (30 oktober) en Cuba (12 december) en de parafering van de Overeenkomst met Maleisië. Op 25 oktober werd eveneens de Overeenkomst inzake de International EU-LAC Stichting ondertekend.

2016 zag ook de echte opstart van de debatten rond de kwestie van het toekomstig partnerschap tussen de EU en de landen van de **ACP Groep** ("Afrika, Caraïben en Stille Oceaan"). Op 22 november legden de Europese Commissie en de Europese Dienst voor Extern Optreden een Gemeenschappelijke Mededeling voor met een aantal mogelijke opties voor de toekomst. Deze Mededeling zal nu de basis worden voor de verdere besprekingen binnen de EU.

Net zoals dit het geval is voor alle andere domeinen van EU beleid komt ook de uitbouw, conceptualisering en tenuitvoerlegging van het externe beleid van de EU in een nieuwe situatie terecht na het Britse Brexit referendum en de verkiezing van **Donald TRUMP** tot nieuwe President van de Verenigde Staten van Amerika.

De Directie "Externe Relaties van de EU" van de Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie heeft ook in 2016 zijn programma van **stages** voor de kandidaat-lidstaten verder gezet. Stages werden georganiseerd voor diplomaten en ambtenaren uit de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en de Servië.

IX.2 Ontwikkelingssamenwerking

2016 werd gekenmerkt door verschillende nieuwe Europese initiatieven op het gebied van samenwerking. Bij de voorstelling van de mondiale strategie voor buitenlands en veiligheidsbeleid, die ook van toepassing zal zijn op ontwikkelingssamenwerking, werden specifieke richtsnoeren gegeven voor de betrekkingen met derde landen in het kader van de **Europese agenda voor migratie**. Deze bestonden erin een holistische benadering te stimuleren met inzet van alle beleidsmaatregelen en instrumenten, waaronder ontwikkelingssamenwerking. De Hoge vertegenwoordiger voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid Mogherini nam het voortouw bij de concretisering van deze nieuwe benadering en bij de uitwerking van de "Migration Compacts" met vijf prioritaire landen (Senegal, Mali, Niger, Nigeria en Ethiopië) met

als doel de politieke dialoog op hoog niveau met deze landen op te voeren en de terugkeer en overname van illegale migranten te bevorderen.

Bij het *EU-noodtrustfonds voor stabiliteit en de aanpak van de diepere oorzaken van onregelmatige migratie en ontheemding in Afrika*, dat op 12 november 2015 werd ingesteld tijdens de top van Valletta, werd een groot aantal projecten voorgesteld die onder een van deze drie groepen ressorteren: Sahel en het Tsjaadmeer, de Hoorn van Afrika en Noord-Afrika. België drong er samen met andere lidstaten op aan om in 2016 de eerste Raad van Bestuur van dit noodtrustfonds te organiseren om de strategische richtsnoeren te verduidelijken in het kader van de Migration Compacts.

De lidstaten werden het ook eens over de financieringsvoorwaarden van de *Faciliteit voor vluchtelingen in Turkije*, waarbij de Europese Unie een miljard euro en de lidstaten twee miljard euro uittrekken voor extra humanitaire hulp aan de vluchtelingen in Turkije en aan de gemeenschappen die hen opvangen. Deze hulp heeft vooral tot doel tegemoet te komen aan de onmiddellijke behoeften door het verstrekken van voedsel, gezondheidszorg en onderwijs.

De besprekingen over de oprichting van een nieuw *Europees Fonds voor duurzame ontwikkeling* ("European Fund for Sustainable Development" – EFSD) hebben geleid tot een gemeenschappelijk standpunt van de Raad met betrekking tot de specifieke regelgeving voor het garantiefonds, dat tot doel heeft de fundamentele oorzaken van migratie tegen te gaan door werkgelegenheid te creëren, **investeringen** aan te moedigen en duurzame ontwikkeling te bevorderen in de partnerlanden in Afrika en de EU-nabuurshipslanden.

De Europese actualiteit op het gebied van samenwerking werd ook vormgegeven door de voorbereiding van de nieuwe **Europese consensus inzake ontwikkeling**, die op de agenda stond van de Europese ministers van Ontwikkelingssamenwerking tijdens de vergaderingen van de afdeling Ontwikkelingssamenwerking van de Raad Buitenlandse Zaken. Ook de uitkomst van een publieke raadpleging en een expertenseminarie werden meegenomen in de mededeling van de Commissie "Proposal for a new Consensus on Development. Our world, our dignity, our future". Dit voorstel wordt in 2017 besproken en zal het voorwerp uitmaken van een gemeenschappelijke verklaring (Commissie, Europees Parlement en Raad) tijdens de European Development Days in juni 2017.

Onder het **Nederlands voorzitterschap** werd het gemeenschappelijk standpunt van de Europese Unie met het oog op de World Humanitarian Summit voorbereid, die in mei in Istanboel plaatsheeft. Hierbij lag de nadruk op toegang en bescherming, het verband tussen humanitaire hulp en ontwikkelingssamenwerking en efficiëntie. De Joint Programming kreeg hernieuwde aandacht in de conclusies van de Raad, die een aanbeveling deed voor de intensivering ervan.

Onder het **Slovaakse voorzitterschap** ging de prioriteit naar de onderhandelingen over de bovenvermelde regelgeving met betrekking tot het EFSD en naar energievraagstukken. Tijdens dit semester werd het eerste rapport met de resultaten van de samenwerking gepubliceerd. Dit rapport is gebaseerd op het nieuwe "EU-resultatenkader voor internationale samenwerking en ontwikkeling" en is voor de Europese Unie een belangrijk instrument voor transparantie, vorming en zichtbaarheid. Het gemeenschappelijk standpunt van de EU voor de "Second High Level Meeting of the Global Partnership for Effective Development Cooperation (GPEDC)" werd begin december 2016 verdedigd.

Ten slotte tilde België de **digitalisering** in de samenwerking op Europees niveau en bracht daarmee een bijzondere dynamiek op gang. Van daaruit heeft de Raad dan conclusies geformuleerd, die de steun kregen van het Slovaakse voorzitterschap. De digitalisering werd voorgesteld als hefboom voor de verwezenlijking van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen, overeenkomstig de Belgische visie. In 2017 wordt een werkdocument van de Europese Commissie verwacht over de transversale integratie van de digitalisering in het Europees Ontwikkelingsbeleid.

IX.3 Het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB)

2016 stond in het teken van de aanhoudende crisissituaties aan beide flanken van de EU en de lancering en implementatie van de **Globale Strategie**. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini stelde haar Globale Strategie voor op de Europese Raad van 28 juni 2016. Na de actualisering van de Europese Veiligheidsstrategie in 2008, zet de Globale Strategie nieuwe lijnen uit in de context van een sterk gewijzigde veiligheidsomgeving – een gedeelde visie voor gemeenschappelijke actie. Het document werd verwelkomd door de Raad Buitenlandse Zaken van 17 oktober en benadrukt de nexus interne/externe veiligheid. Voorts wordt de noodzaak onderstreept om de geloofwaardigheid en de effectiviteit van het Europese externe optreden te verhogen.

Bij de praktische uitwerking van de Globale Strategie gaat de prioriteit eerst naar de **implementatie op het vlak van veiligheid en defensie**. De Raad Buitenlandse Zaken van 14 november bepaalde in de conclusies het ambitieniveau en legde uitvoeringsmaatregelen vast voor de verbetering van drie kerntaken : de respons op externe conflicten en crises, capaciteitsopbouw van partnerlanden en de bescherming van de Unie en haar burgers.

Op 30 november stelde de Europese Commissie het **“European Defence Action Plan”** voor, dat nieuwe financiële instrumenten voorstelt voor capaciteitsontwikkeling en defensiesamenwerking als steun aan de Europese defensie-industrie.

De Raad Buitenlandse Zaken van december bekrachtigde een gemeenschappelijke lijst van 40 voorstellen ter implementatie van de Gemeenschappelijke **EU-NAVO** verklaring in Warschau. De Europese Raad benadrukte in december de noodzaak tot actie om de samenwerking meer vorm te geven.

Het mandaat van de operatie **EUNAVFOR MED SOPHIA** werd uitgebreid met twee taken : de capaciteitsopbouw en training van de Libische kustwacht en de bijdrage aan het toepassen van het VN wapenembargo op internationale wateren voor de Libische kust. Intussen laat de politieke en veiligheidssituatie in Libië niet toe om de missie **EUBAM Libya** ter plaatse te ontplooien.

De missie **EUSEC RD Congo**, die sinds 2005 werkte aan capaciteitsopbouw van het Congolese leger, werd op 30 juni 2016 stopgezet. Twee derde van de taken werden overgedragen aan het PROGRESS programma van het Europees Ontwikkelingsfonds.

In juli 2016 werd de missie EUMAM RCA opgevolgd door **EUTM RCA**, met een mandaat voor opleiding, training en strategisch advies aan de strijdkrachten van de Centraal-Afrikaanse Republiek in het kader van *“Security Sector Reform”*. Het mandaat van de missie **EUPOL Afghanistan** werd na negen jaar stopgezet.

Het mandaat van **EULEX Kosovo** onderging een belangrijke vermindering van het aantal executieve taken, wat gepaard gaat met een halvering van het personeel.

Tegelijk werden in Den Haag de voorbereidingen voortgezet voor de oprichting van **Kosovo Specialist Chambers** voor de vervolging van bepaalde misdaden tegen de mensheid, oorlogsmisdaden en andere misdaden naar Kosovaars recht.

X. Europa overbrengen

Het Belgische EU-communicatiebeleid bestaat erin om een proactieve houding te bewerkstelligen in samenwerking met de EU instellingen. Zo werden gedurende het jaar 2016 de volgende initiatieven gerealiseerd : de viering van de "Europadag" voor de laatstejaars van het secundaire onderwijs in België op 9, 10 en 12 mei; de organisatie van gecentraliseerde acties "Over Europa praten : dat doen we samen" met de laatstejaars leerlingen van het secundair onderwijs in het Egmontpaleis, de actualisatie van de puzzel "Bouw mee aan de Europese Unie" en de online toepassing voor het basisonderwijs in België, de burgerdialogen, debatten en de voorlichtingsacties door het Belgische netwerk Europe Direct in samenwerking met o.a. de Europese Beweging en met de steun van het departement Buitenlandse Zaken.

Het informatienetwerk Europe Direct werd actief ingezet in 27 secundaire scholen in het kader van de "*Dag van Europa*" in mei onder het motto "**Ons Europa: gisteren, vandaag en morgen**". Vice-Eerste Minister Reynders gaf op 12 mei een EU-lezing in het "Don Bosco College" te Sint-Lambrechts-Woluwe, terwijl sprekers van het departement Buitenlandse Zaken in **26** andere secundaire scholen, over de onderwijsnetten heen, een gelijkaardige uiteenzetting gaven.

In navolging van het succes van de eerste interactieve gecentraliseerde jongerenuitwisseling te Brussel in november 2015 met de Vice-Eerste Minister en Minister van Europese Zaken, Didier Reynders werden in april en november pedagogische informatiesessies gerealiseerd in het Egmontpaleis onder de titel "**Over Europa praten : dat doen we samen**". **Vierenvijftig** middelbare scholen met in totaal **1.322 deelnemers** traden in dialoog met de minister over Europa, zijn instellingen en het effect ervan op ons dagelijks leven.

Eind 2016 werd **de bestaande zelfklevende puzzel "Bouw mee aan de Europese Unie"** door de Cel Communicatie van de Directie-Generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) van de FOD Buitenlandse Zaken geactualiseerd. De lay-out werd aangepast om het pedagogisch gebruik van de puzzel te verhogen en bij jongeren belangstelling voor Europa te wekken. De puzzel is kosteloos verkrijgbaar bij elk informatiecentrum Europe Direct en bij de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België.

COLOFON

**FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking**

Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE)

Verantwoordelijke uitgever :

Dirk ACHTEN

FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking

Karmelietenstraat 15

1000 Brussel

diplomatie.belgium.be

Twitter: @ BelgiumMFA

Facebook: Diplomatie.Belgium

Maart 2017

De gegevens in deze publicatie zijn louter informatief en binden de FOD juridisch op generlei wijze. Dit Jaarrapport is onderworpen aan de nationale en internationale wetgeving op het auteursrecht.

Wettelijk depot : 0218/2017/002

